

Eskiyesi

ISSN: 1306-6218

e-ISSN: 2636-8536

www.dergipark.gov.tr/eskiyesi

Sayı / Issue: 38 (Mart / March 2019)

Yayıncı / Publisher

Anadolu İlahiyat Akademisi Eğitim ve Yay. Ltd. Şti.
Adına / Owner on behalf of the *Anatolian
Theological Academy* Ankara - TURKEY
Tuncer Namlı
tuncer_namli@hotmail.com
ORCID: 0000-0003-1230-5568

Yazı İşleri Müdürü / Managing Editor

Prof. Dr. Murat Demirkol
Ankara Yıldırım Beyazıt Ü., İslami İlimler Fak.
Ankara Yıldırım Beyazıt Univ., Faculty of Islamic Studies
Ankara - TURKEY
mdemirkol@ybu.edu.tr
ORCID: 0000-0002-1770-4288

Editör / Editor

Dr. Abdullah Demir
Ankara Yıldırım Beyazıt Ü., İslami İlimler Fak.
Ankara Yıldırım Beyazıt Univ., Faculty of Islamic Studies
Ankara - TURKEY
abdemir@ybu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-7825-6573

Editör Yardımcısı / Editorial Assistant

Tevfik Aksoy
tevfik_aksoy@hotmail.com
ORCID: 0000-0001-9199-5610

Veri Girişi / Data Entry

Abdullah Yasir Can / Gülnur Yılmaz

Sosyal Medya / Social Media

Kevser Ünlü

Tasarım / Design

FCR Yayın Reklam Tel: (+90 312.310 08 60)

E-Yayın / Electronic Publication

20 Mart / March 2019
www.dergipark.gov.tr/eskiyesi

Basım Tarihi / Date of Publication

20 Mart / March 2019

Basım Yeri / Place of Publication

SAGE Yayıncılık Rek. Mat. San. Tic. Ltd.Şti.
Kazım Karabekir Cad. Uğurlu İş Merk. No: 97/24
İskitler/ANKARA - TURKEY Tel: 0312.341 00 02

Yönetim Yeri ve Adresi / Executive Office

Hacı Bayram Mh. Boyacılar Sk. No: 14/2
Ulus-Altındağ/ANKARA - TURKEY
Tel: (+90 312.311 88 00 pbx)
Faks: (+90 312.311 47 89)
e-mail: eskiyenidergi@gmail.com

Alan Editörleri / Section Editors

Felsefe / Philosophy

Dr. Mehmet Murat Karakaya
Ankara Sosyal Bilimler Ü., Dini İlimler Fak.
*Social Sciences University of Ankara, Faculty of Religious
Education* Ankara - TURKEY
karakayamehmetmurat@gmail.com
ORCID: 0000-0003-2196-6456

Edebiyat / Literature

Dr. Kenan Özçelik
Ankara Yıldırım Beyazıt Ü., İslami İlimler Fak.
Ankara Yıldırım Beyazıt Univ., Faculty of Islamic Studies
Ankara - TURKEY
ozcelikkenan@hotmail.com
ORCID: 0000-0001-9255-055X

İngilizce / English

Dr. Mehmet Ata Az
Ankara Yıldırım Beyazıt Ü., İslami İlimler Fak.
Ankara Yıldırım Beyazıt Univ., Faculty of Islamic Studies
Ankara - TURKEY
mehmetataaz@gmail.com
ORCID: 0000-0002-8844-8875

Eğitim / Education

Dr. İshak Tekin
Eskişehir Osmangazi Ü., İlahiyat Fak.
Eskişehir Osmangazi Univ., Faculty of Theology
Eskişehir - TURKEY
ishaktekin05@gmail.com
ORCID: 000-0002-3850-5691

Tarih / History

Dr. İlyas Uçar
Kırkkale Ü., İslami İlimler Fak.
Kırkkale Univ., Faculty of Islamic Education
Kırkkale - TURKEY
ilyasucar@gmail.com
ORCID: 0000-0002-7125-8995

İlahiyat / Religion

Büşra Betül Pınar
Ankara Yıldırım Beyazıt Ü., İslami İlimler Fak.
Ankara Yıldırım Beyazıt Univ., Faculty of Islamic Studies
Ankara - TURKEY
busrabetulpınar@gmail.com
ORCID: 0000-0003-0217-8163

Sosyoloji / Sociology

Fatmanur Dikmen
Zonguldak Bülent Ecevit Ü., İlahiyat Fak.
Zonguldak Bülent Ecevit Univ., Faculty of Theology
Zonguldak - TURKEY
fnur227@gmail.com
ORCID: 000-0001-9399-8831

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Ömer Özsoy
Goethe Ü. / *Goethe Univ.* - GERMANY
ORCID: 0000-0001-8223-7009

Prof. Dr. Kadir Canatan
İstanbul Sabahattin Zaim Ü.
Istanbul Sabahattin Zaim Univ. - TURKEY
ORCID: 0000-0001-5098-5205

Prof. Dr. Ali Osman Kurt
Ankara Sosyal Bilimler Ü.
Social Sciences Univ. of Ankara - TURKEY
ORCID: 0000-0003-1459-7832

Prof. Dr. Gürbüz Deniz
Ankara Ü. / *Ankara Univ.* - TURKEY
ORCID: 0000-0002-9651-9645

Prof. Dr. İhsan Toker
Ankara Ü. / *Ankara Univ.* - TURKEY
ORCID: 0000-0001-9033-9910

Prof. Dr. Müfit Selim Saruhan
Ankara Ü. / *Ankara Univ.* - TURKEY
ORCID: 0000-0001-8065-3156

Prof. Dr. Murat Demirkol
Ankara Yıldırım Beyazıt Ü.
Ankara Yıldırım Beyazıt Univ. - TURKEY
ORCID: 0000-0002-1770-4288

Dr. Abdullah Demir
Ankara Yıldırım Beyazıt Ü.
Ankara Yıldırım Beyazıt Univ. - TURKEY
ORCID: 0000-0001-7825-6573

Danışma Kurulu/Advisory Board

Prof. Dr. Adnan Demircan
İstanbul Ü. / *Istanbul Univ.* - TURKEY

Prof. Dr. Ali Bardakoğlu
KURAMER - TURKEY

Prof. Dr. Ejder Okumuş
Ankara Sosyal Bilimler Ü.
Social Sciences University of Ankara - TURKEY

Prof. Dr. Fuat Aydın
Sakarya Ü. / *Sakarya Univ.* - TURKEY

Prof. Dr. Hicabi Kırılancık
Ankara Ü. / *Ankara Univ.* - TURKEY

Prof. Dr. İsmail Çalışkan
Ankara Ü. / *Ankara Univ.* - TURKEY

Prof. Dr. Mahmut Aydın
Samsun Ü. / *Samsun Univ.* - TURKEY

Prof. Dr. Mehmet Evkuran
Hitit Ü. / *Hitit Univ.* - TURKEY

Doç. Dr. Hatice Toksöz
Süleyman Demirel Ü.
Süleyman Demirel Univ. - TURKEY

Eskiye*ni*, Anadolu İlahiyat Akademisi tarafından yayımlanmaktadır.

*Eskiye**ni* is published by *Anatolian Theological Academy, Ankara / Turkey*.

Eskiye*ni*, yılda iki kez yayımlanan (20 Mart- 20 Eylül) hakemli bir dergidir
*Eskiye**ni* is a peer-reviewed academic journal issued twice a year (20 March – 20 September).

Eskiye*ni*; Din, Felsefe, Tarih öncelikli olmak üzere Sosyal ve Beşeri Bilimler alanlarında yapılan akademik çalışmalarını yayımlar.

*Eskiye**ni*; publishes academic studies primarily in the fields of Religion, Philosophy, History and Social Sciences.

Matbu dergiye, abonelik ile erişilebilmektedir. Online dergi açık erişimdir (CC BY NC ND).
Printed version of *Eskiye**ni* can be accessed by subscription. Electronic version of *Eskiye**ni* is an Open Access.
OAI: <http://dergipark.gov.tr/api/public/oai/eskiye>

Abonelik (2 Sayı): 40,00 TL (Şahıs)- Kurumlar: 50,00 TL-Yurt Dışı: 30,00 EURO
Individual Subscription (2 Issues): 40,00 TL - Institutional Subscription: 50,00 TL - 30,00 EURO
Account Information: Anadolu İlahiyat Akademisi, IBAN: TR700020300002027297000004

Dizinlenme Bilgileri / Abstracting and Indexing

CEEOL: Central and Eastern European Online Library Indexing / Start: 01/01/2013 - Sayı / Issue: 26

Afrika Kıtasının Yeni Dini Hareketi: Godianizm

Necati Sümer

Dr. Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi Anabilim Dalı

Assistant Professor Dr., Siirt Univ, Fac of Theology, Department of History of Religions

Siirt, Turkey

necatisumerr@gmail.com

orcid.org/ 0000-0002-7875-6671

The New Religious Movement of the African Continent: Godianism

Abstract: Godianism is a new religious movement that emerged in Nigeria, a country of the African continent in the 20th century. This movement opposed to Western colonialism and the religious conception it brought. Godianism combined the traditional beliefs of Igbos, the indigenous people of Nigeria, with the new interpretation of Christianity. Thus, it has imposed its existence as a syncretic movement with the name first as the National Church of Nigeria and later as Godianism. Its founder K.O.K Onyioha is the religious leader of this movement. This movement has its own teaching, worships, rituals and festivals. Godianism has been a movement that defended the belief in a single god in a continent like Africa where there were many gods. The understanding of the creator and the great God has been identified by the names Godian or Chineke. This belief system has its own holy text and place of worship. Godianism inspired and adopted many worship and ritual from African traditional beliefs, the church construction and some religious practices from Christianity, and the beliefs such as karma and reincarnation from the Indian religions. Although Godianism bears nationalistic and regional motifs, it has been spreading with the claim of being a universal belief system. In this context, the aim of our study is to address this new religious movement in Africa in all aspects in the light of existing sources.

Summary: In the historical process, some religious movements emerged as a reaction to the belief in the geography in which they were found. When these religious movements find supporters, they gradually turn into a system of beliefs on their own. Godianism is such a religious movement that emerged

---

Geliş / Received: 01 Mart/ March 2019 **Kabul /Accepted:** 17 Mart / March 2019

Yayın / Published: 20 Mart/March 2019

Atıf / Cite as: Sümer, Necati. "Afrika Kıtasının Yeni Dini Hareketi: Godianizm [*The New Religious Movement of the African Continent: Godianism*]". *Eskişeni* 38 (March 2019): 103-122

Copyright © Published by Anadolu İlahiyat Akademisi / Anatolian Theological Academy

against the oppression of colonialists in the African continent. It sprouts as a protest movement in Nigeria, which has been under the British colony for many years. There are many reasons this move enables the emergence of. One of the reasons is that Britain has exploited underground resources and food products of Nigeria for years. Britain's long-term exploitation of the people of the country and especially the low wages of workers in the factory harass the indigenous people to run the local people. Igbos cannot accept to be treated as a slave in their own homeland. This situation creates a national consciousness against foreigners in the locals. Ethnic discrimination is another reason for the emergence of this movement. British white people think that they are privileged in the country of blacks people, develop a national anger among indigenous people. Nigerian indigenous people see the British exploiting and humiliating themselves as indignity behaviour. When protesting low wages, their rejection and killing is an indication of the extent to which this discrimination has come. The indigenous people of Nigeria, Igbos are not discriminated against for economic and ethnic reasons only. There are also religious reasons. Thus, they did not allow the funeral of the Igbos to be held in the church even though they were Christians, shows that they were also excluded from the faith. England, which established Christian churches through Christian missionaries and christianized the indigenous people was able to easily excommunicate the indigenous people for economic, ethnic and religious reasons by using the protests as excuse. In fact, Nigerian natives are a people of African traditional faith. Poverty and hunger caused them to turn to Christianity. In a sense, being Christian was an obligation for them. Being a Christian means bread for poor indigenous people. In this context, it cannot be said that the Igbos have embraced Christianity willingly. The deliberate exploitation of their own countries and beliefs may seem tolerable for a while, but the situation becomes unbearable. They cannot accept the exclusion of their traditional beliefs by Christian missionaries for hundreds of years. The killing of workers, preventing religious ceremonies in churches for their funerals, and the exclusion from the church, has caused a national and religious reflex in Nigerians. Thus, the National Church movement of Nigeria, which consists of a new interpretation of Christian traditional beliefs and Christianity under the leadership of the religious leader Onyioha arises. This religious movement, Godianism, is spread in many parts of Africa with a national consciousness. The increase of the supporters makes this movement open to the world. Thus, it claims to be a universal belief system with his own institutions and rules. Godianism becomes religion that has founder, a sacred book, temple, teaching, worship, rituals, festivals and a peculiar moral movement that has a considerable number of followers in the African continent. The reason why it is syncretic is that this movement creates a new synthesis by being influenced by Christianity, African traditional beliefs and Indian religions.

The discussion that whether Godianism is sect of Christianity or not is an indication of the extent to which Godianism is influenced by other religions. It is normal to have such an approximation in terms of this movement. Because it emerged as a reaction to Western colonialism and the Western understanding of Christianity. It is natural that the African Igbos, who were Christians for years, were influenced by Christianity in creating this new belief. Godianism inherited from Christianity so many things such as conception of temple, communion, marriage, funeral, ceremonies, churches and clergy building. The emphasis on Christ believe and the fact that the movement sees itself as the new savior of Africa and Christ is an indication of being influenced by Christianity. Godianism was a movement that advocated a single god belief in a continent where there were many gods in Africa. The understanding of supprime and creator God has been identified by the names Godian or Chineke.

Considered as a whole, it can be said that Godianism is a religious movement or belief system in which different religious, cultural and moral elements are imbedded. This movement is syncretic as well as national character. The Godian movement, boasting its African personality, wants not only the African continent, but all the black people of the world to gather under the same roof. In this context, the aim of the study is to reveal the historical process of Godianism movement which has reached millions in Africa today, its reasons, teaching, worship, festivals and moral values. To know this belief system thoroughly will contribute to our understanding of the new religious movements in the African continent and other continents. Within the framework of the historical discipline of religions related to this religious movement, there is no study conducted in our country yet. Therefore, our aim is to address this new syncretic belief system in a scientific way in light of the available resources.

Keywords: History of Religions, Religious Movement, Africa, Christianity, Godianism

Afrika Kıtasının Yeni Dini Hareketi: Godianizm

Öz: Godianizm, 20. yüzyılda Afrika kıtasının bir ülkesi olan Nijerya’da ortaya çıkmış yeni bir dini harekettir. Bu hareket Batı sömürgeciliğine ve onun getirdiği dini anlayışa karşı çıkmıştır. Godianizm, Nijerya yerli halkı İgboların geleneksel inançlarını Hıristiyanlığın yeni yorumuyla birleştirmiştir. Böylece önce Nijerya Ulusal Kilisesi sonra Godianizm adıyla senkretik bir hareket olarak varlığını kabul ettirmiştir. Kurucusu K.O.K Onyioha, bu hareketin dini lideridir. Bu inanç sisteminin kendine özgü öğretisi, ibadetleri, ritüelleri ve festivalleri vardır. Godianizm, Afrika gibi çok tanrıcılığın görüldüğü bir kıtada Hıristiyanlığın etkisiyle tek tanrı inancını savunan bir hareket olmuştur. Yüce ve yaratıcı tanrı anlayışı Godian veya Chineke isimleriyle kimlik kazanmıştır. Bu inanç sisteminin kendine özgü kutsal metni ve ibadet yeri vardır. Godianizm, birçok ibadet ve ritüeli Afrika geleneksel inançlarından, kilise yapılanması ve bazı dini uygulamaları Hıristiyanlıktan, karma ve tenasüh gibi inançları Hint dinlerinden esinlenerek

bunları kendine mal etmiştir. Godianizm milliyetçi ve bölgesel motifler taşımasına rağmen bugün evrensel bir inanç sistemi olma iddiasıyla giderek yayılmaktadır. Bu çerçevede çalışmamızın amacı Afrika'daki bu yeni dini hareketi var olan kaynaklar ışığında etraflıca ele almaktır.

Özet: Tarihsel süreçte bazı dini hareketler buldukları coğrafyadaki inanca tepki olarak ortaya çıkmıştır. Bu dini hareketler, taraftar bulduğunda zamanla kendi başlarına bir inanç sistemine dönüşürler. Godianizm, Afrika kıtasında sömürgecilerin baskılarına karşı ortaya çıkan böyle bir dini harekettir. O, yıllarca İngiltere sömürgesi altında kalan Nijerya'da bir protesto hareketi olarak filizlenir. Bu hareketin ortaya çıkmasını sağlayan birçok neden vardır. İngiltere'nin yıllarca Nijerya'nın yeraltı kaynaklarını ve gıda ürünlerini sömürmesi bu nedenlerden biridir. İngiltere'nin ülke insanını uzun süre sömürmesi ve özellikle işçileri düşük ücretlerle fabrikalarda çalıştırması yerli halkı usandırır. İgbolar, kendi öz vatanlarında sefil bir halde köle muamelesi görmeyi kabullenemezler. Bu durum yerli halkta yabancılara karşı milli bir bilinç oluşturur. Sömürgecilerin etnik ayrımcılık yapması bu hareketin ortaya çıkmasını hazırlayan diğer bir sebeptir. Beyazların, siyahilerin ülkesinde ayrıcalıklı olduklarını düşünmeleri yerli halkta milli bir öfke geliştirir. Nijerya yerli halkı, İngilizlerin kendilerini sömürmesini ve aşağılamasını gurur incitici bir davranış olarak görürler. Düşük işçi ücretleri protesto edildiğinde reddedilmeleri ve öldürülmeleri bu ayrımcılığın ne dereceye geldiğinin göstergesidir.

Nijerya yerli halkı İgbolar, yalnızca ekonomik ve etnik sebeplerle ayrımcılığa uğramaz. Dini sebepler de söz konusudur. Nitekim Hıristiyan oldukları halde İgboların cenaze töreninin kilisede yapılmasına izin verilmemesi inanç yönünden de dışlandıklarını gösterir. Hıristiyan misyonerleri aracılığıyla Nijerya'da kilise kuran ve yerli halkı da Hıristiyanlaştıran İngiltere, kendisine karşı yapılan protestoları bahane ederek ekonomik, etnik ve dini sebeplerle yerli halkı kurumlarından kolaylıkla aforoz edebilmiştir. Esasında Nijeryalı yerliler, Afrika geleneksel inançlarına bağlı bir halktır. Yoksulluk ve açlık onların Hıristiyanlığa yönelmesine neden olmuştur. Onların Hıristiyan oluşları bir anlamda zorunluluktur. Hıristiyan olmak, fakir yerli halk için ekmek kapısı demektir. Bu çerçevede İgboların Hıristiyanlığı isteyerek benimsediği söylenemez. Kendi ülkelerinin ve inançlarının bilinçli olarak sömürülmesi onlar için bir süre katlanılır gibi görünse de daha sonra durum dayanılmaz bir hale gelir. Onlar yüzlerce yıl bağlı oldukları geleneksel inançlarının Hıristiyan misyonerlerce dışlanmasını kabullenemezler. İşçilerin öldürülmesi, onların cenazeleri için kiliselerde dini tören yapılmasına izin verilmemesi ve kiliseden dışlanma Nijeryalılarda milli ve dini bir refleks oluşturur. Böylece dini liderleri Onyioha öncülüğünde Afrika geleneksel inançları ile Hıristiyanlığın yeni bir yorumundan oluşan Nijerya Ulusal Kilisesi hareketi doğar. Sonra adı Godianizm olan bu dini hareket, milli bir bilinçle Afrika'nın birçok yerinde yayılır. Taraftarlarının artması bu hareketin dünyaya açılmasını sağlar. Böylece o, kendine özgü kurum ve kurallarıyla evrensel bir inanç sistemi olma iddiasında bulunur. Godianizm din kurucusu, kutsal kitabı, mabedi, öğretisi, ibadetleri, ritüelleri, festivalleri ve

kendine özgü ahlaki değerleriyle Afrika kıtasında önemli sayıda taraftar bulan senkretik bir inanç hareketi haline gelir. Senkretik olmasının sebebi bu hareketin Hıristiyanlık, Afrika geleneksel inançları ve Hint dinlerinden etkilenerek yeni bir sentez oluşturmasıdır. Hıristiyanlığın bir mezhebi olup olmadığı tartışması bile onun ne ölçüde diğer dinlerden etkilendiğinin göstergesidir. Bu hareket açısından böyle bir yakıştırmanın olması normaldir. Çünkü o, Batı sömürgeciliğine ve Batı'nın Hıristiyanlık anlayışına tepki olarak ortaya çıkmıştır. Yıllarca Hıristiyanlaştırılan Afrika İgbolarının bu yeni inancı oluştururken Hıristiyanlıktan etkilenmeleri doğaldır. Mabet anlayışı, mabette yapılan komünyon, evlilik, cenaze gibi törenler, kilise ve din adamları yapılanması Godianizm'in Hıristiyanlıktan devraldığı mirastır. Mesih karakterli olmaya vurgu ve hareketin kendini Afrika'nın yeni kurtarıcısı ve Mesih'i görmesi Hıristiyanlıktan etkilendiklerinin göstergesidir. Godianizm, Afrika gibi çok tanrıcılığın görüldüğü bir kıtada Hıristiyanlığın etkisiyle tek tanrı inancını savunan bir hareket olmuştur. Yüce ve yaratıcı tanrı anlayışı Godian veya Chineke isimleriyle kimlik kazanmıştır.

Bu inanç sisteminin ölüm sonrası hayat anlayışı, Hint dinlerinin tenasüh ve karma anlayışından etkilendiklerini gösterir. Bunun yanında Afrika geleneksel inançlarının öğretileri, pratikleri ve festivalleri bu harekete rengini veren diğer unsurlardır. Afrika'nın kendine özgü yerel motifleri Godianizm tarafından bazen olduğu gibi alınmış bazen de dönüştürülerek kendisine mal edilmiştir. Nijerya yerli halkı İgboların yerel kültürel öğeleri genellikle Hıristiyanlık formuna sokularak yeni bir yorumla hayata geçirilmiştir. Kilisede yapılan ayinlerin içeriğine ve biçimine bakıldığında bu sentez net olarak görülür. Dolayısıyla bir bütün olarak ele alındığında Godianizm'in farklı dinsel, kültürel ve ahlaki öğelerin mezceldiği dini bir hareket veya inanç sistemi olduğu söylenebilir. Bu hareket senkretik olmasının yanında milli karakterlidir. Afrikalı kimliğiyle övünen Godian hareketi, sadece Afrika kıtasının değil dünyanın bütün siyahilerinin aynı çatı altında toplanmasını arzulamaktadır. Godianizm'e ait kurum ve kuruluşların dünyanın farklı yerlerinde diaspora hayatı yaşayan Afrikalıları yerli halkla buluşturma gayreti bu hareketin birleştirici olma yönündeki adımlarıdır. Bu hareket milliyetçi ve bölgesel motifler taşımaya rağmen bugün evrensel bir inanç sistemi olma iddiasıyla giderek yayılmaktadır. Bu çerçevede çalışmanın amacı bugün Afrika'da milyonlarca taraftara ulaşan Godianizm hareketinin tarihsel sürecini, çıkış sebeplerini, öğretisini, ibadetlerini, festivallerini ve ahlaki değerlerini ortaya koymaktır. Bu inanç sistemini etraflıca bilmek hem Afrika kıtasındaki hem de diğer kıtalardaki yeni dini hareketleri anlamamıza katkı sağlayacaktır. Bu dini hareket ile ilgili dinler tarihi disiplini çerçevesinde ülkemizde henüz yapılmış bir çalışma yoktur. Dolayısıyla hedefimiz var olan kaynaklar ışığında bu yeni senkretik inanç sistemini bilimsel olarak detaylı bir şekilde ele almaktır.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Dini Hareket, Afrika, Hıristiyanlık, Godianizm

GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı bugün Afrika’da milyonlarca taraftara ulaşan Godianizm hareketinin tarihsel sürecini, çıkış sebeplerini, öğretisini, ibadetlerini, festivallerini ve ahlaki değerlerini ortaya koymaktır. Godianizm’i etraflıca bilmek hem Afrika kıtasındaki hem de diğer kıtalardaki yeni dini hareketleri anlamamıza katkı sağlayacaktır. Bu dini hareket ile ilgili dinler tarihi disiplini çerçevesinde ülkemizde henüz yapılmış bir çalışma yoktur. Dolayısıyla hedefimiz var olan kaynaklar ışığında bu yeni senkretik inanç sistemini bilimsel olarak detaylı bir şekilde ele almaktır.

Afrika, XV. yüzyıldan itibaren sömürge haline getirilmiş bir kıtadır. Bu kıtanın birçok ülkesi yeraltı kaynakları ve insan gücü gibi faktörlerden dolayı İngiltere, Fransa, İtalya ve Almanya gibi Avrupa ülkeleri tarafından yüzlerce yıl fiili olarak işgal edilmiştir. İşgal edilen ülkelere biri de Nijerya’dır. İngiltere, bu ülkeyi 18. yüzyılın başlarından itibaren tahakkümü altına almıştır. Nijerya, 1960’ta bağımsızlığını ilan edince yaklaşık 100 yıl süren İngiliz işgali sona ermiştir. İngiltere, Nijerya’yı sadece hammadde ve gıda gibi endüstriyel amaçlar için değil manevi olarak da sömürmüştür. Özellikle Hıristiyanlık, İngiliz misyonerleri aracılığıyla Nijerya’da yayılma imkânı bulmuştur. Böylece Afrika’nın geleneksel dinleri ile Hıristiyanlığın karşılaşması sonucu Nijerya’da Godianizm adlı senkretik hareket ortaya çıkmıştır. Bu yeni dini hareket, bazı vatansever Nijeryalılar tarafından Hıristiyanlığın Batı koluna tepki olarak fakat yine de Hıristiyanlıktan etkilenerek teşekkül etmiştir.¹ Bu hareketin ortaya çıkmasında Nijerya yerli halkı İgboların Hıristiyanlığı tam olarak benimsememesinin de etkisi vardır. Bu maddi ve manevi sebepler ışığında Godianizm, sadece Nijerya’da değil Kamerun gibi diğer Afrika ülkelerinde de yayılmıştır. O, hatırı sayılır bir kitleye ulaştıncaya Afrika dışına yayılmayı hedeflemiştir. Bu oluşumdan etkilenen diğer Afrika ülkeleri de benzer yeni dini hareketler ortaya çıkarmışlardır.² Bu çerçevede Godianizm’in önceden tasarlanmış bir plan çerçevesinde değil tamamen sömürgeci baskıya ve Batı Hıristiyanlığına tepki olarak kendiliğinden ortaya çıkmış bir dini hareket olduğunu söyleyebiliriz.

1. GODİANİZM’İN TARİHSEL GELİŞİMİ

Nijerya, yıllarca İngiltere’nin sömürgesi altında kalmış bir Afrika ülkesidir. Sömürge döneminde bu ülkedeki yer altı kaynakları, İngiliz şirketleri tarafından işletilir. Bu işletmelerde çalışan insanlar, Afrika’nın yerli halklarıdır. Zorlu koşullarda ve düşük ücretlerle çalıştırılan işçiler, zaman zaman şirketten zam talep ederler. İşçilerin bu talepleri her seferinde olumsuz karşılanır. Bu çerçevede 12

¹ Thomas Lawson, *The Continuum Dictionary of Religion*, Ed. Mitchell Pye (New York: The Macmillan Press, 1994), 96-97.

² Harold W. Turner, “Africa”, *The World’s Religions*, Ed. Stewart R Sutherland, Leslie Houlden, Peter Clarke (Friedhelm Hardy, Boston: Routledge Press, 1988), 945-946.

Aralık 1948’de Nijerya’daki Birleşik Afrika Şirketi (UAC) Barutu, işçilerin zam talebini reddettiği gibi onların ölümüne de neden olur. İngiliz sömürge askerleri, yaklaşık 20 Nijeryalı işçiyi öldürür ve çok sayıda kişiyi yaralar. Bu olay, Nijerya’da infial yaratır. Ülkede İngiliz sömürgecilerine karşı protestolar başlar. Nijerya Koalisyonu Ulusal Konseyi’nin (NCNC) Gençlik Kanadı olan Zikist hareketinin üyeleri ve genel sekreteri K.O.K Onyioha olan Aba hareketi, öldürülen işçiler için kiliselerde cenaze töreni düzenlemek ister. Fakat bu talepleri reddedilir. Bunun üzerine Zikist hareketi, Nijerya Aba’da açık havada cenaze töreni düzenleme kararı alır. Ülkedeki Hıristiyan din adamlarının ırkçı gerekçelerle işçilerin cenaze törenini kilisede yapmak istememesi protestoları daha da yaygınlaştırır. Oysa Aba hareketi, öldürülen işçilerin çoğunluğu Hıristiyan olduğu için böyle bir talepte bulunmuştur. Kendilerini beyazların temsilcisi gibi gören papazlar, Hıristiyan da olsa siyahiler için törenin kilisede yapılmasını uygun bulmazlar. Şehirdeki diğer Anglikan kiliseler de aynı gerekçeyle benzer tavrı sergilerler. Hıristiyan din adamları, mabetlerinde yapılacak bu töreni kendilerine karşı bir protesto olarak görürler. Sömürgeciler, bu tutumlarıyla siyah beyaz ayrımı yaparak asabiyet duygusunu inançtan üstün tutarlar. Kilisenin bu ırkçı tutumu yerli halkta hayal kırıklığına neden olur. Onlar ölümlerine yapılan bu ayrımcılığa sert tepki gösterirler. Bu olay, Afrika halklarında sömürgecilere karşı inanç ve güven konusunda bir kırılmaya yol açar. Onlar görevlerini yaptıkları ve sustukları sürece Hıristiyan olduklarını düşünürler. Ölü bir Nijeryalının kilise için bir hiçbir şey ifade etmediğini düşünen yerli halk, açık havada cenaze töreni yapmak zorunda kalır.³

Sömürgecilerin bu küçümseyici tavrı ve yerli halkın Hıristiyanlığı yeterince içselleştirmemesi, Nijeryalılarda yeni bir dini hareketin oluşması gerektiği bilincini doğurur. Böylece milli duyguların baskın olduğu, Hıristiyan inancından esinlenen aynı zamanda Afrika geleneksel inançlarını da bünyesinde barındıran yeni bir dini hareket ortaya çıkar. Nijerya Aba’da Afrika Kilisesi veya diğer adıyla Ulusal Nijerya Kilisesi cemaati oluşur. İlk ortaya çıkış zamanlarında küçük bir kesime hitap eden hareket, zamanla taraftar bulur ve etkinlik sahasını genişletir. 18 Kasım 1949’da Nijerya’da başka maden işçilerinin öldürülmesi, hareketin büyümesini tetikler. Afrika Kilisesi, büyük bir protesto hareketinin temsilcisi haline gelir. Nijerya’nın birçok yerinde işçi ücretlerinin artırılması ve cenazelerin dini törenle defnedilmesi gibi sebeplerle sömürgecilere karşı toplu protestolar başlatılır. Ülkenin yerli siyasi partileri de bu protestolara destek verir. İşçi ölümlerinin durdurulması için Ulusal Acil Durum Komitesi kurulur. Sömürgeci ırkçılığına karşı Afrika milliyetçiliği ekseninde yapılan bu protestoların amacı, İngiliz yönetimini yıldırmak ve işçiler lehine olumlu sonuçlar almaktır.⁴

³ Nkem Emeghara Adah Udum, *A Brief Survey of the Patterns of Picking and Mixing (Syncretism) in Nigerian Christianity* (Xlibris Publishing Cooperation, 2016), 32.

⁴ Elom Dovlo, “Godianism”, *Encyclopedia of New Religious Movements*, ed. Peter B. Clarke (London: Routledge Press, 2006), 242-243.

13 Ocak 1950’de hareketin liderliğini Şef Ahanyi Kama Onu Kama (K.O.K) Onyioha (1923-2003) üstlenir. O, hareketin genel sekreteri olur. Anti sömürgeci politikalarla tanınan Onyioha, protestoların ülke çapında düzenli yapılmasının ve hareketin sistematik bir şekilde büyümesinin mimarı olur. Onun İngilizlerin Nijerya’dan uzaklaştırılmasında ve Godianizm dini hareketinin oluşmasında büyük payı vardır. Bu protestoların sonucunda Afrika milliyetçiliği yayılır. Nijer Ulusal Kilisesi, İngiliz mabetlerinin dışında yeni bir dini kurum olarak resmiyet kazanır. İğbolar artık kendine has kültürleri ve inançlarıyla varlığını kabul ettirir. Böylece hem İğbo milliyetçiliği güçlenir hem de yeni bir İğbo inancı doğar. Bu inancı temsil eden hareketin adı daha sonra Godianizm olur. Nijerya ulusal gazeteleri, Onyioha’nın önderliğinde ortaya çıkan bu yeni dini-kültürel hareketin ülke çapında tanıtımını yapar. Tanıtım işleri, Nijerya’nın bağımsızlığı ilan edilene kadar devam eder. Nijerya, 1960 yılında bağımsız ve özgür bir ülke olduğunu duyurur. Bu tarihten sonra ilk zamanlardaki coşkusunu kaybetse de Ulusal Kilise, Onyioha öncülüğünde çalışmalarını sürdürür. Onyioha’nın amacı, Nijerya yerli halkının geleneksel dini inancını ve yeni felsefesini güçlendirmek ve geliştirmektir.⁵

1962 yılının şubat ayında, Onyioha, Nijerya Nsukka Üniversitesi’nde “Nijerya’da Kültür” başlığıyla verdiği bir konferansta yeni hareketi hakkında detaylı bilgiler verir. Onyioha, liderliğini yaptığı dini hareketin adının Godianizm olduğunu duyurur. O, hareketinin felsefesinin atalarının yerel kültürüne dayandığını dile getirir. Ona göre Godianizm, Nijeryalıların geleneksel kültürel kodlarını ortaya koyan milli bir inanç sistemidir. Batılı misyonerlerin yeni hareketlerini paganist bir oluşum olarak ifade ettiğini ve bunun yanlış olduğunu dile getirir. Onyioha’ya göre yerli Nijerya halkı İğbolar artık gerçek inancına kavuşmuştur. Ona göre Hıristiyanlar kendilerine yardımcı dokunmayan “Baba” adını verdikleri bir varlıktan yardım dilemektedir. O, kendi inançlarının değil esasında Hıristiyanlıktaki “Baba” figürüne inanmanın paganist bir yaklaşım olduğunu belirtir. Ona göre yaratıcı Tanrı’nın gücü her şeye yeterdir. Tanrı, yüce bir varlıktır ve aynı zamanda temel bir ilkedir. Sömürgeci beyazların iddia ettiği gibi Afrikalılar putlardan veya nesnelere yardım dilememektedir. Atalarının doğrudan Tanrı’dan (Godian/Chiukwu), yardım istediğini vurgulayan Onyioha, bu yüce varlığın kendilerini duyduğunu ve kendilerine yardım ettiğini söyler. Onun açısından inandıkları yüce varlık, pasif bir put değil aktif bir Tanrı’dır. Godianlılar, aracı olmadan doğrudan O’ndan yardım dilerler. O, Afrika’da Hıristiyanların ve Müslümanların Godianizm’e dair söylediklerinin yanlış olduğunu söyler. Diğer inançtakilerin kendilerine yönelik bu yaklaşımını yanılısama olarak nitelendirir.⁶

⁵ Udobata Onunwa, “The Godianism: From a Local Black Protest to a Quest for World Peace”, *Journal of Dharma: Dharmaram Journal of Religions and Philosophies* 14/11 (January-March 1989): 49-53; Dovlo, “Godianism”, 243.

⁶ Ojetayo Gabriel Kehinde, *Survival of African Traditional Religion in a Pluralistic Religious Nigerian Society*, Phd Thesis, Enugu State: Department of Religion and Cultural Studies, University of Nigeria, Nsukka, 2003, 8.

Onyioha, 27 Temmuz 1962'de Nijerya'daki farklı dini grupları Godianizm çatısı altında toplar. Milli ve dini mabet anlayışıyla farklı grupları bir arada tutmayı başarır. Oluşturduğu bu genel yapının adı Godian dini hareketi veya Godianizm'dir. Nijerya açısından protestolarla başlayan bu hareket, milli karakterli bir inanç sistemine dönüşür. Onyioha, Godianizm inancının ve felsefesinin fikir babası ve kurucusu olarak Nijerya tarihinde kalıcı bir yer edinir. O, 1962 yılında resmi başkanı olduğu hareketin yaygınlık kazanması için çeşitli misyon faaliyetlerinde ve girişimlerde bulunur. 22 Mayıs 1975'te Afrika Geleneksel Dini Organizasyonunun (OTRA) kurulmasına katkı sağlar. "Siyah, Afrika Sanatı ve Kültürü" adlı bir konferansta yaptığı konuşmayla hareketin Afrika dışına yayılmasının önünü açar. Konferansları, seminerleri ve etkinlikleri organizasyon tarafından desteklenir. O, dünyaya açılma projesi kapsamında Afrika'nın bütün geleneksel inançlarının Godianizm adı altında yayılmasını sağlar. Hareketin ibadet yerinin adının "OTRA" olmasına karar verilir. Bu kavram hem inancın hem de ibadet yerinin adı olur. Godianizm'in kutsal kitabına ise "Otar" adı verilir. Böylece bu dini hareket Afrika yerel inançlarından beslenen, Hıristiyanlığı yeniden yorumlayan, kendine ait ibadet yeri ve kutsal kitabı olan bir inanç sistemi olarak tarih sahnesinde yerini alır.⁷

Godianizm, belli bir din kurucusu, öğretisi ve ilkeleri olan, Hıristiyanlıkla harmanlanmış bir neo-Afrika dini hareketi olarak yerelden evrensele açılmayı kendine gaye edinir. Önce ulusal daha sonra uluslararası zeminde açılmayı genişleme politikası olarak izler. Bu hareketin dünyaya açılma politikası, Hıristiyanlığın misyonerlik anlayışından etkilendiklerini gösterir.⁸ Godianizm dini, felsefi ve ahlaki bir uyanış hareketi olarak Hinduizm, Hıristiyanlık ve İslam gibi evrensel ölçekte yeni bir din teşekkül etme gayretindedir. İlk ortaya çıktığı dönemlerde milli karakterli, bölgesel bir dini hareket iken zamanla kendini Afrika'nın Mesih'i ve kurtarıcısı ilan eder. Kilise'nin ilk başrahibi ve şefi Onyioha, süreç içerisinde siyasetle ve milliyetçilikle ilişkisini azaltarak daha ılımlı bir politikayla kitlesini genişletmeye çalışır. 1993 yılına geldiğinde Godian hareketi, kurum ve kuruluşlarıyla büyük bir organizasyon haline gelir. Bu hareket ayrıca Nijerya'da Godian Akademi adında bir tesis kurar. Amaç hareketi eğitsel, sosyal, kültürel ve akademik anlamda bütün yönüyle geliştirmektir. 1997'de bir dizi konferans yapılır. Etkinliklerde insanlara dini hareketle ilgili makale, broşür, takvim vb. yazılı materyaller dağıtılır.⁹

⁷ Marleen de Vitte, "Neo-traditional Religions", *The Willey-Blackwell Companion to African Religions*, 1. Edition, ed. Elias Kifon Bongmba (Amsterdam: Blackwell Publishing, 2012), 176; Dovlo, "Godianism", 243.

⁸ Edwin Anaegboka Udoe, *Resolving the Prevailing Conflicts between Christianity and African (Igbo) Traditional Religion through Inculturation* (Zürich: Lit Verlag, 2011), 177.

⁹ Gerrie ter Haar, "World Religions and Community Religions Where Does Africa Fit in?" *Occasional Paper* (Copenhagen: University of Copenhagen Centre of African Studies, 2000), 9-11.

Hareketin yayılmasını sağlamak amacıyla Gana’da Panafest ve Nijerya’da Festac adı verilen festivaller düzenlenir. Bu festivallerin amacı Afrika geleneklerinin ve inançlarının yeni temsilcisi olan Godianizm’in herkesçe bilinmesini sağlamaktır. Festivaller, Dinler Konsili ve OTRA gibi organizasyonlar aracılığıyla Nijerya’nın birçok yerinde yeni tapınaklar inşa edilir. Afrika kıtasındaki geleneksel inançları Godianizm çatısı altında birleştirmek amacıyla kurulan OTRA, yerli halkla diasporadaki Afrikalıları bir araya getiren etkinlikler düzenler. Afrika dışındaki vatandaşları için projeler geliştirir. Kurduğu ağ ve kazandığı müntesipleri ile dünyanın farklı yerlerinde yeni kurum ve kuruluşlar açar. Başrahip Onyioha; Afrika, Avrupa ve Kuzey Amerika’da çeşitli konferanslar verir. “Din ve Barış Üzerine Dünya Konferansı (WCRP)” adında büyük bir etkinlik düzenleyen Onyioha, uluslararası alanda bir barış ve sevgi hareketi olduğunu beyan eder. O, hareketi kuran, geliştiren ve yayan bir dini lider olarak Afrikalılar nezdinde büyük bir saygı kazanır. Nijerya halkı İgbolar, Afrikalı olma ve geleneksel inançlarıyla gurur duyma bilincini bu dini hareketleri ve liderleri sayesinde kazanırlar.¹⁰

2. GODIANİZM’DE İNANÇ

Godianizm, Afrika’nın unutulmaya yüz tutmuş geleneksel inançlarını yeniden canlandırma girişimidir. Bu dini hareket, köklerini eski Mısır’daki tek tanrı anlayışına kadar götürür. Bilindiği üzere MÖ 1353-1335 yılları arasında hükümdarlık yapan IV. Amenhotep, Mısır’ın çok tanrıcılığına karşı çıkarak tek tanrıcılığı hâkim kılmaya çalışmıştır. Benzer şekilde Onyioha, Nijerya’da Afrika geleneksel dinleri ile Hıristiyanlığı sentezleyerek tek tanrı inancına dayalı yeni bir inanç sistemi oluşturur. Godian hareketi, Hıristiyanlığı Afrika’yı sömüren yabancı bir din olarak görmekle birlikte onu tamamen dışlamaz. Nijerya yerli halkı İgbolar kendi ifadeleriyle Batı’dan gelen Hıristiyanlığa tepki gösterirler. Afrika geleneksel dinlerinden gurur duyan İgbolar, Hıristiyanlığı yeniden yorumlayarak onu inançlarıyla mezcederler. Hıristiyanlığı Afrika yerli dinsel kültürü, pratikleri ve değerleri içinde eriten Godianizm, dinamik, milli ve senkretik bir inanç sistemi olarak varlığını kıtada kabul ettirir. Nijerya Ulusal Kilisesi adıyla filizlenen dini hareket, Godianizm adını alarak kendine özgü bir inanç sistemi oluşturur. Bu inanca mensup olanlara Godianlar adı verilir.¹¹

Godianizm, Afrika’nın yazılı ve sözlü dinsel kültürüne felsefi bir bakış açısı getiren senkretik bir dini oluşumdur. Buna Afrika kıtasının yeni reform hareketi denilebilir. Nijerya yerli halkı İgbolar, sömürgeciliğe dini ve milli bir refleksle karşı çıkarak hareketi oluşturur. O ne Hıristiyanlıktan ne de Afrika gele-

---

¹⁰ John Bowker, “Godianism”, *Oxford Concise Dictionary of World Religions* (Oxford: Oxford University Press, 2000), 214; Adah Udum, *A Brief Survey of the Patterns of Picking and Mixing (Syncretism) in Nigerian Christianity*, 36.

¹¹ Peter B. Clarke, “Africa, South of Sahara”, *New Religions in Global Perspective* (New York: Routledge Press, 2006), 174.

neksel dinlerinden bağımsızdır.¹² Bu inanç sisteminde animizm, Hıristiyanlık ve Afrika inançları içi içe geçmiştir. Böylece o, ata ruhlarına önem veren ve yüce bir varlık veya yaratıcı Tanrı öğretisini benimseyen bir inanç sistemi haline gelir. Bu inanç açısından Tanrı, nihai gerçekliktir. O, çeşitli şekillerde isimlendirilir. *Godian* (yüce varlık), *Chineke* (yaratıcı tanrı) ve *Chi-ukwu* (yüce ruh), *Abasi* veya *Obasi di nelu* (gökteki kral) Tanrı'nın isimlerinden bazılarıdır. Bunlar tek ve aynı tanrının farklı adlarıdır. Yüce ve yaratıcı Tanrı anlamında daha sıkça kullanılan adlar *Godian* ve *Chineke*'dir. Bu inanca göre Tanrı, yeryüzünün ve gökyüzünün ilahıdır. Doğaya ve insanlara faydalı olan Tanrı, gökten yağmur yağdırarak yeryüzündeki her şeye canlılık katar. *Godian*, yüce ruh olarak dünyadaki bütün ruhları yönetir. Afrika geleneksel tanrıları *Godian*'ın farklı formlarıdır. Güneş tanrısı *Anyanwu*, gökyüzü tanrısı *Ígwe*, yıldırım tanrısı *Amadi-Oha* ve yeryüzü tanrısı *Ala* O'nun farklı biçimleridir. Bu inanca göre Tanrı, yeryüzünün ve gökyüzünün yaratıcısıdır. O, her şeyin sahibi ve yöneticisidir. *Godian*, her yerdedir. O doğada, yılın mevsimlerinde, ışıktaki kısacası doğanın her fenomeninde mevcuttur. İlk prensip, ilk tohum ve nihai gerçekliktir. Bu inanç açısından Tanrı, insana komşusu kadar yakındır. Bu yüzden komşusuyla uyum içinde olan kişi, Tanrı ile de uyum halinde kabul edilir. Bu inanca göre yarının ne getireceği bilinmez. Dolayısıyla kişi yarından korkar. İnsan yarından korkmak istemiyorsa Tanrı'ya sığınmalıdır. Gelecek ise gizem, korku ve bilinmezlik barındırır. Bu inançta Tanrı, insanın geleceğe dair umutlarını yeşerten bir varlık olarak görülür.¹³

Godianizm'e göre günah, ilahi ve ahlaki kanunları ihlal etmektir. Tanrı'nın yasalarını ihlal etmek, onun kurduğu doğal düzeni bozmaktır. Ahlaki kanunları çiğnemekse insan vicdanını incitmek ve toplumun koyduğu kurallara karşı çıkmaktır. Bu inanç sistemi, yetim ve dullara haksızlık yapılmasına sert bir şekilde karşı çıkar. Kadın erkek ilişkileri konusunda da katı bir tutum takınır. Bu çerçevede ensesti Tanrı'ya karşı suç sayar. Kuzenle veya yakın akraba ile evlenmeyi doğru bulmaz. Tarım arazilerinde, nehir kenarlarında veya uluorta yerlerde cinsel ilişkiye girmeyi yasaklar. Bir hayvanın boğularak veya kanlı bir şekilde yenilmesini uygun bulmaz. Ayrıca totem sayılan hayvanın etinin yenilmesini yasaklar. Bu inanca göre günahı ortadan kaldıran eylem ise iyilik yapmaktır. On Emir'e uymak, ahlaki açıdan insanları birbirine yaklaştıran dini açıdan ise kişiyi Tanrı'ya yaklaştıran bir gerekliliktir. On Emir, *Godianlıların* Yahudilik ve Hıristiyanlık inancından etkilenerek oluşturduğu dini kurallardır. *Kitab-ı Mukaddes*'te belirtilen bu emirler, evrensel nitelikte olduğu için *Godianlar* tarafından olduğu gibi kabul edilmiştir. Bu inanç açısından günahlardan bir tanesi de sevgisizliktir. Sevgisiz kalp, kişiyi hoşgörüsüz yapar. İnsanlar sadece kendi dindaşlarına değil

¹² Afe, Adogame, "Nigeria", *Religions of the World*, Ed. J. Gordon Melton-Martin Bauman (Oxford: ABC Clio, 2002), 3/951.

¹³ Edmond Ilogu, "Christianity and İbo Traditional Religion", *International Review of Mission* 54/215 (1965): 335.

başka dinlerin müntesiplerine karşı da adaletli ve hoşgörülü olmalıdır. Etik, ahlak ve vicdan bireyde bulunması gereken değerlerdir. On Emir’de de belirtildiği gibi çalmak, yalan söylemek, adam öldürmek ve başkasının karısıyla cinsel ilişkiye girmek bu çerçevede günahdır. Godianizm’e göre dindar ve ahlaklı bireyler bu günahlardan kaçınır. Utanmaz insanlar ise bu günahları işlemekte sakınca görmezler. İyi insanlar; doğalarına, ilahi yasaya, ahlaka, atalarının geleneklerine ve yüce ruhlarına saygı çerçevesinde iyi davranışlarda bulunurlar.¹⁴

Godian inancı açısından insan, Tanrı tarafından, O’nun bir imajı olarak yaratılmıştır. Tanrı, insanı sevdiği için onu yaratmıştır. İnsanlar da birbirini severse Tanrı’yı sevmiş olurlar. İnsanın kendisini, komşusunu ve çevresini sevmesi onun Tanrı’ya olan aşkını gösterir. Bu çerçevede başkasına zarar veren ya da birini öldüren kişi içindeki Tanrı’yı öldürmüş olur. Bu durum aynı zamanda insanlığın öldürülmesi anlamına gelir. Buna göre insanın bedeni ve ruhu bir çatışma halindedir. Onun hayatı, bu karşıtlık üzerine kuruludur. Bu öğretiden itibaren ruh, beden üzerinde hâkimiyet kurmalıdır. Doğal olan budur. Bu inanç, hayatı silah-tan ateşlenen bir mermiye benzetir. Buna yaklaşıma göre hayat enerji ve canlılıkla doludur. İnsan maneviyata önem verirse bu canlılık süreklilik kazanır. Böylece madde, ruh üzerinde baskı kuramaz. İnsan geleceğe dair özlemleri ve hayalleriyle ruhsal tarafını sürekli canlı tutmalıdır. Hayatın geçici maddi öğelerine değer vererek bu canlılığı söndürmemelidir. Aksi halde o, maddenin kölesi haline gelir. Maddeye önem vermek, insanı materyalizme götürür. İnsanın dünya algısı, çevresinde gördüğü, duyduğu ve hissettiği şeyler ekseninde şekillenir. Bu algı bir mıknaş gibi insanı belli noktalara odaklar. Bu durumda onun bütün enerjisi bir yerde hapsolür. Böylece kişi, gündelik hayatın esiri haline gelir. Godian inancı açısından hayatta tek bir noktaya yoğunlaşmış kişiler, mekanik bir düzenek gibi aynı şeyleri yapmaktan zorunda kalanlardır.¹⁵

Godian öğretisine göre kişi, manevi yönüne yatırım yaparsa gündelik hayatın geçici maddi kalıplarına odaklanmaktan kurtulur. Bu durum, fedakârlık gerektirir. Çünkü manevi olana ulaşmanın bir bedeli vardır. Aç olan bir insan nasıl ekmek bulma arayışına giriyorsa manevi açlık hisseden kişi de bu noktaya yönelmek için çabalama zorundadır. Bu çerçevede kişi maneviyatını güçlendirici bir gözle çevresine bakmalıdır. Keskin bir gözlem gücü ve farklı bir bakış açısı kişinin arzuladığı tinselliğe ulaşmasını sağlar. Ayrıca meditasyon yapmak da maneviyata yoğunlaşmak açısından önemli bir eylemdir. Sessiz ve dingin bir zihinle tinselliğe yoğunlaşmak, insanı maddi ve mekanik hayattan uzaklaştırır. Bunun

¹⁴ Onunwa, “The Godianism: From a Local Black Protest to a Quest for World Peace”, 54-56; Adah Udum, *A Brief Survey of the Patterns of Picking and Mixing (Syncretism) in Nigerian Christianity*, 39.

¹⁵ Godian Religion, “Commitment to Spirituality”, erişim: 03 Aralık 2018, <http://godianreligion.org/Journals.html>; Adah Udum, *A Brief Survey of the Patterns of Picking and Mixing (Syncretism) in Nigerian Christianity*, 41.

için hem bedensel hem de ruhsal temizlik gerekir. Bu bağlamda Godianizm meditasyonu, bedensel ve ruhsal bir arınma eylemi olarak görülür.¹⁶

Godian inancı, İran dinlerinde olduğu gibi iyilik ve kötülük gibi düalist bir sistem üzerinden dinsel ve ahlaki anlayış geliştirmez. Bu inanç sistemine göre doğada bulunan her şey iyilikten meydana gelir. Hayatta sadece iyilik vardır. Doğadaki şeyler, özünde iyidir. Bu inanç sisteminin kozmogoni anlayışına göre insan ve insanlığın kaynağı “Ifendia”dır. Ifendia, İgbo kültüründe küçük ışık olarak ifade edilir. İgbolar dünyanın ve insanlığın dışıl bir form olan bu küçük ışıktan türediğine inanırlar. Bu dışıl form anlayışı, semitik geleneklerdeki Havva’nın doğurganlık özelliğine benzer. Godian kozmogonisinde kadın, bu anlamda verimliliğin ve doğurganlığın simgesi kabul edilir. Ölüm ve sonrası hayat anlayışı ise Hint dinlerine oldukça benzerdir. Buna göre ruh, ölümsüzdür. Tenasühü kabul eden bu inanç sistemi, ruhun mükemmelliğe ulaşana kadar bedenlenmelere devam ettiğini söyler. Bu öğretiyeye göre insanlar ölür ve sonra tekrar dünyaya gelirler. Hıristiyanlıktan etkilense de Godianizm, eskatoloji bağlamında Hıristiyan inancından farklı bir yaklaşıma sahiptir. Hıristiyanlıkta tenasüh inancı yoktur. Hıristiyan inancında, ölümden sonra son kez yargılanma ve kişilerin amellerine göre ebedi olarak ahirette kalması durumu söz konusudur.¹⁷

3. GODİANİZM’DE İBADET, TÖREN VE FESTİVALLER

Godianizm’e ait ibadet yeri OTRA’dır. Burada dini ayin ve törenler yapılır. Özellikle kutsal kitap Otar’ın okunması ve meditasyon yapılması önemli ibadetlerdir. Mabette ayin esnasında cemaatin takip etmesi gereken belli aşamalar vardır. Mabetteki ayin, genel olarak şu sıralama takip edilerek yapılır: İbadete başlamak için çağrı yapılması, topluca ayin şarkısı söylenmesi, solo ilahiler okunması, cemaatteki en yaşlı üyenin Godianizm’e ait kutsal sözleri fısıldaması, vaaz verilmesi, görevli kişiler tarafından kola cevizi (kola-nuts) dağıtılması, iki dakikalık meditasyon yapılması, rahibin ilahi söyleyip dua ile ayini kapatması. Buna göre ibadet sürecine, rahibin cübbe giydiği odada kutsal metin Otar’a şarkılar söylenerek başlanır. Herkes ayakta şarkı söyler. Ana salona geçildiğinde cemaat yerine oturur. O sırada bir kişi “Mükemmel Barış” adlı şarkıyı söyler. Şarkıdan sonra rahip herkesi ayine çağırır. Buna “Ruh’a Davet” adı verilir. Daha sonra cemaatin en yaşlı üyesi bir ilahi okur ve inancından bahseder.¹⁸

¹⁶ Aylward Shorter, “African Religions”, *A New Handbook of Living Religions*, Ed. John R. Hinnels (London: Penguin Books, 1998), 562-580; Godian Religion, “History of Godian Religion”, erişim: 02. 12. 2018, <http://godianreligion.org/history.html>

¹⁷ Luke Nnamdi Mbefo, *The True African: Impulses For Self-Affirmation* (Onitsha: Spiritian Publications, 2001), 104-105; Adah Udum, *A Brief Survey of the Patterns of Picking and Mixing (Syncretism) in Nigerian Christianity*, 42-43.

¹⁸ Peter B. Clarke, “African Religions: New Religious Movements”, *Encyclopedia of Religion*, 2. Edition, ed. Lindsay Jones (New York: Thomson Gale Press, 2005), 109-110; Adah Udum, *A Brief Survey of the Patterns of Picking and Mixing (Syncretism) in Nigerian Christianity*, 36-37.

Afrika geleneksel inançları açısından yaşlıların ayinlerde gençlere göre önceliği ve üstünlüğü vardır. Bu uygulama Godianizm'in Hıristiyanlık ve yerel kültürün bir sentezi olduğunu göstermektedir. Mabette gençler aktif olarak ibadete dâhil edilir. Gençler sağ elleriyle *nzu* adı verilen bir tebeşir alır. Bu tebeşirle sol bileklerini ovalarlar. Bu da İgbo geleneğindeki bir uygulamadır. Birçok kültürde olduğu gibi İgbo geleneğinde de sol el ile iş yapılması veya birine hediye verilmesi doğru bulunmaz. Sol eli kullanmak tabu olarak görülür. Beyaz tebeşirin kullanılması onlar arasında kalbin temizliğini ve saflığını simgeler. İgbolarda birine tebeşir hediye etmek veya misafirlige giderken tebeşirden yapılmış macun götürmek muhatabına değer verdiğini göstermektedir. Bu gelenek karşılıklı korunmayı, güveni ve barışı ifade eder. Bu geleneğin mabetlerinde tekrar edilmesi herkesin güven, refah ve barış içinde olduğunu ifade eder. Bu uygulamadan sonra mabette *Ndumodu* adı verilen tavsiyelerde bulunulur. Ardından bir ilahi okunur ve o günün duyuruları yapılır. Bundan sonra toplu ayin şarkısı okunur. Ardından vaaz verilir. Vaaz bittikten sonra ilahiler eşliğinde yuvarlak haline getirilmiş bir tür Afrika geleneksel yiyeceği olan kola cevizi veya kola somunu dağıtılır. Herkes bunu melodiler eşliğinde yer. Bir tür sözleşme olan bu yiyecek, evlilik törenlerinde de ikram edilir. Bunu yiyen kişiler kendilerine zarar gelmesinden korunmuş olur. Bu uygulama evlilikte kişilerin birbirine sadık kalmalarının işaretidir. Ritüellerde kola cevizi ikramı cemaatin birbirinden emin olduğunu gösteren geleneksel bir uygulamadır. Kola cevizi yiyeceğinin sunumu, Hıristiyanlıktaki komünyon sakramentinin bir benzeridir. Godianizm, bu nokta Hıristiyanlıktan etkilenmiştir.¹⁹

Godian inancında ritüeller daha çok bireyseldir. Bireyin maneviyatını arttırmaya yöneliktir. Ritüeller, fedakârlık bağlamında mabette yapılır. Yapılan ritüeller, inançları açısından günahların bağışlanmasını sağlar. Adım adım gerçekleştirilen ritüeller bireyin günahlarına kefarettir. Ayrıca insanların hastalıklarına çare bulmak için bazı dualar ve ritüeller yapılır. Godianlar bu çerçevede sadece duada bulunmaz doğadan faydalanarak geleneksel tıbbı da yönelir. Godian Kilisesi, inananları yerel şifacılar yönlendirir. Kilise böylece duayla birlikte tıbbın fayda vereceğini dile getirmiş olur. Bu inanç sisteminde kurban geleneği de vardır. Godianlılar, ilkel kabilelerde olduğu gibi insan kurbanını doğru bulmazlar. Bunun yerine keçi, koç, tavuk ve kertenkele gibi hayvanları kurban ederler. Afrika'da yerel kabilelerdeki insan kurbanı etme geleneği Hıristiyanlığın etkisiyle hayvanları kurban etme uygulamasına dönüşmüştür. Komünyon sakramentinde olduğu gibi kurban töreni de Hıristiyanlığın bu inanç üzerindeki etkisini yansıtır.²⁰

¹⁹ Mbefo, *The True African: Impulses For Self-Affirmation*, 106-107; Adah Udum, *A Brief Survey of the Patterns of Picking and Mixing (Syncretism) in Nigerian Christianity*, 37.

²⁰ Toyin Falola, *The Power of African Cultures*, (Rochester: University of Rochester Press, 2008), 215-217; Adah Udum, *A Brief Survey of the Patterns of Picking and Mixing (Syncretism) in Nigerian Christianity*, 38.

Godianizm, Afrika'nın geleneksel inançları ve pratikleri üzerinden şekillenir. Burada diğer inanç sistemlerinde olduğu gibi var olan uygulamaların bazıları reddedilir bazıları da dönüştürülerek sürdürülür. Bu inanç sisteminde doğum, evlilik, cenaze gibi pratikler geleneksel kültürün ışığında Hıristiyanlıktan etkilenerek yeniden düzenlenmiştir. Godianlılar, geleneksel kültürlerini yansıtan evlilik törenlerini Hıristiyanlıkta olduğu gibi mabetlerinde icra ederler. Burada Katoliklerde olduğu gibi Nikâh törenini yöneten bir rahip vardır. Godian geleneği açısından tek veya çok eşlilik söz konusudur. Ayrıca çeşitli işlerle ilgilenen din adamları vardır. Bunlar coğrafi yapılanmaya göre iş bölümüne giderler. Bu bağlamda dünya, eyalet, bölge, yerel ve istasyon rahipleri vardır. Bunların unvanları bölgenin büyüklüğüne göre değişir. Bu dini hareketin ulusal başkanı, genel sekreteri ve maliye işleriyle uğraşan resmi memuru da vardır. Godian mabedindeki yapılanma ile Nijerya'daki siyasi ve dini yapılanma arasında paralellik söz konusudur.²¹

Godianizm'de bazı gelenekler olduğu gibi korunmaya çalışılır. Bunlardan bir tanesi, düzenli aralıklarla yapılan festivallerdir. Nisan, ağustos ve aralık aylarında bütün Godianlıları bir araya getiren hasat festivalleri yapılır. Bu aylarda insanlar doğada duaya çağrılır. Şubat ayının ikinci haftası *Ekebere oriri omunta* adlı çocuk festivali düzenlenir. Çocuklar festival boyunca çeşitli oyunlarla eğlenceli zaman geçirir. Kasım ayının ikinci haftasında *Owume ibe ubi* adı verilen hasat festivali yapılır. Her 12 Aralık'ta *Icheta nmalite nke* adlı ulusal din günü bayramı kutlanır. Bu tarihte, dini hareketin doğuş günü anısına festivaller düzenlenir. Mart, haziran, eylül ve aralık aylarında *Oriri ibunanya* isimli aşk festivali yapılır. İnsanlar bu aylarda romantik faaliyetlerde bulunarak birbirlerine sevgi gösterisinde bulurlar. Bu inanç sisteminde şarkı söylemek, kutsal bir eylemdir. Şarkılar daha çok Tanrı'yı övmek, yüceltmek ve O'na şükretmek için söylenir. Godian şarkıları felsefi ve dini içeriklidir. Hem yerel kültürden hem de Hıristiyanlıktan izler taşır. İnsanlar şarkıların melodileriyle transa geçerler. Çünkü Godian inancı açısından şarkı, doğanın dilini fısıldar. Söyleyeni ve dinleyeni kendinden geçirir. İgbo kültüründe şarkı, kurtuluş ve umut vaat eden melodiler olarak görülür.²²

4. GODİANİZM'DE AHLAKİ DEĞERLER

Godianizm'in ahlaki değerleri, Afrika geleneksel inancı, kültürü ve pratikleriyle yakından ilişkilidir. Bu inanç açısından Afrika insanının hayata bakış açısı, onların hayata dair beklentilerini, umutlarını ve özlemlerini içerir. Bu çerçevede İgboların ahlaki değerleri, kendilerine özgü yaşam biçimlerini ortaya koyar. Bu ahlaki değerler, diğer toplumlardaki değerlerden farklıdır. Bunlar, sadece Godian inancını takip edenlere özgüdür. Bu inanç sistemi, değerleri altı başlık altında ele alır:²³

²¹ Kehinde, *Survival of African Traditional Religion in a Pluralistic Religious Nigerian Society*, 145-148.

²² Kehinde, *Survival of African Traditional Religion in a Pluralistic Religious Nigerian Society*, 134-142; Adah Udum, *A Brief Survey of the Patterns of Picking and Mixing (Syncretism) in Nigerian Christianity*, 40.

²³ T. Uzodinma Nwala, *Igbo Philosophy* (İkeja-Lagos: Lantern Books, 1985), 138-140.

4.1. Adalet

Adalet, toplumu ayakta tutan ve düzeni sağlayan elzem bir değerdir. Toplumlar adaletle ayakta durur. Bu bakımdan Godianizm adaleti, insanın insanla ve toplumla uyumunu sağlayan bir değer olarak görür. Toplumdaki insanların adil bir ilişki biçimi üzerinden hareket etmesi toplumun devamlılığı açısından önemlidir. Bu öğretisi, adaleti herkesin eşit olarak ve hak ettiği şekilde muamele görmesi biçiminde ifade eder. Adalet, eşitlik ilkesi üzerine kurulu bir değerdir. Bu inanç açısından insanlar eşittir ve herkes hak ettiği şeyin peşinden koşmalıdır.²⁴

4.2. Affetme

Affetme, insanın vicdani tarafını gösteren bir değerdir. Godianizm inancına göre affeden kişi, affedilir. Ruhsal açıdan özgür olanlar, Tanrı'ya bağlıdırlar. Bu kişiler, hayatının odağına sadece Tanrı'yı yerleştirdikleri için daha affedicidirler. Buna göre kişinin bağışlayıcı, kutsal ve merhametli oluşu onun kendisini Tanrı'ya teslim etmesinden kaynaklanır. İnsan, kutsal bir çaba içinde olduğu için özgürdür. Godian öğretisi açısından kişi, neyi kendine tutsak etmişse onun tutsağı olur. Affetmeyen insanlar bu açıdan bir şeyin tutsağı olan ve kalbinde korku taşıyan kişilerdir. Bu inanç açısından kendini tutsaklıktan ve korkudan kurtaranlar, bağışlama duygusu güçlü olanlardır.²⁵

4.3. Alçakgönüllülük

Alçakgönüllülük; gururlu ve kibirli olmamaktır. Godianizm açısından toplumda hiyerarşik yapılanmalar vardır. Ast üst ilişkisi olağan bir durumdur. Alçakgönüllülük, bu ilişki biçimini reddetmek değildir. Kişinin bulunduğu hiyerarşik düzene saygı duyması ve bu yapı içinde böbürlenmemesidir. Buna göre kişi, toplumsal düzene katkı sağlamalı ve aynı zamanda bu düzeni bozacak gururlu ve kibirli davranışlardan kaçınmalıdır. Bu öğretinin alçakgönüllülüğün kastı, kişinin toplumda bulunduğu konumda mütevazı ve bilgece davranmasıdır. Mütevazı insanlar kendisine, başkasına ve toplumuna saygı duyar. Bu saygı, toplumun düzenini sağlayan kaynaştırıcı bir değerdir. Gurur ve kibir ise otoriter bir anlayış doğurur. Alçakgönüllüce olmayan bu yaklaşım, toplumsal kargaşaya neden olur.²⁶

4.4. Dürüstlük

Dürüstlük, Godianizm'in temeli olarak görülen bir değerdir. Dürüstlük ve doğruluk, insanlığa saygı duymanın gereğidir. Bu inanç sistemi, müntesiplerinin doğruluktan ayrılmamasını tavsiye eder. Kişinin intikam güdüsüne dayalı bir adalet anlayışı içerisinde hareket etmesi ise yanlış karşılanır. Bunun yerine kişinin, karma kanununa, ruhun ölümsüzlüğüne ve hayatın manevi yönlerine değer vererek dürüst olması istenir. Dürüstlük ve doğruluk, bu inanç açısından onun karmasını veya kaderini etkileyen önemli bir değerdir.²⁷

---

²⁴ Nwala, *Igbo Philosophy*, 141-161; Dovlo, "Godianism", 242.

²⁵ Godian Religion, "Godianism Values", <http://godianreligion.org/Journals.html>

²⁶ Nwala, *Igbo Philosophy*, 141-161; Dovlo, "Godianism", 242.

²⁷ Godian Religion, "Godianism Values", <http://godianreligion.org/Journals.html>

4.5. Kutsallık

Godianizm'e göre kutsallık, hayatını insanlık uğruna adamaktır. Kutsallığa inanan kişi, egosunu bir tarafa bırakır. Onun tek amacı, başkasına hizmet etmektir. Bu durum, fedakârlık gerektirir. Kişi, manevi değerleri uğruna fedakârlığı göze alabilmelidir. Yapacağı bu eylem, onu diğer insanlardan farklı kılar. Bu öğreti, müntesiplerinin hayatlarını manevi amaçlar ve değerler çerçevesinde planlamasını ve buna göre yaşamasını ister.²⁸

4.6. Sevgi

Godianizm açısından sevgi, evrensel akıl olan Tanrı'nın aklıyla hareket etmektir. İçinde sevgi taşıyan kişi, bilinçlice ve vicdanını hesaba katarak eylemlerde bulunur. Sevgi, insanı güçlü ve sabırlı kılan bir değerdir. Bu inanca göre sevgiyle hareket edenler, şefkatli ve merhametli olurlar. Sevgi insana sabır, nezaket ve fedakârlık kazandırır. Sevgi sayesinde bu erdemleri kendinde barındıran kişiler bencillik, kıskançlık, kibir ve gururdan uzak dururlar. Sevgi, bu öğreti açısından insanları bir arada tutan ve Tanrı'ya yaklaştıran birleştirici bir güçtür.²⁹

SONUÇ

Tarihsel süreçte bazı dini hareketler buldukları coğrafyadaki inanca tepki olarak ortaya çıkarlar. Bunun ekonomik, dini, etnik, ahlaki, kültürel vb. sebepleri vardır. Bu dini hareketler, taraftar bulduğunda zamanla kendi başlarına bir inanç sistemine dönüşürler. Bu çerçevede Godianizm, Afrika kıtasında sömürgecilerin baskılarına karşı ortaya çıkan böyle bir dini harekettir. O, yıllarca İngiltere sömürgesi altında kalan Nijerya'da bir protesto hareketi olarak filizlenir. Bu hareketin ortaya çıkmasını sağlayan birçok neden vardır. İngiltere'nin yıllarca Nijerya'nın yeraltı kaynaklarını ve gıda ürünlerini sömürmesi bu nedenlerden biridir. İnsan kaynaklarının bolluğu da Nijerya'yı İngilizler için cazip hale getiren bir faktördür. İngiltere'nin ülke insanını uzun süre sömürmesi ve özellikle işçileri düşük ücretlerle fabrikalarda çalıştırması yerli halkı usandırır. İgbolar, kendi öz vatanlarında sefil bir halde köle muamelesi görmeyi kabullenemezler. Bu durum yerli halkta yabancılara karşı milli bir bilinç oluşturur.

Sömürgecilerin etnik ayrımcılık yapması Godianizm hareketinin ortaya çıkmasını hazırlayan diğer bir sebeptir. Beyazların, siyahilerin ülkesinde ayrıcalıklı olduklarını düşünmeleri yerli halkta milli bir öfke geliştirir. Nijerya yerli halkı, İngilizlerin kendilerini sömürmesini ve aşağılamasını gurur incitici bir davranış olarak görürler. Düşük işçi ücretleri protesto edildiğinde reddedilmeleri ve öldürülmeleri bu ayrımcılığın ne dereceye geldiğinin göstergesidir. İgbolar, yalnızca ekonomik ve etnik sebeplerle ayrımcılığa uğramaz. Dini sebepler de söz konusudur. Nitekim Hıristiyan oldukları halde İgboların cenaze töreninin kilisede yapılmasına izin ve-

²⁸ Falola, *The Power of African Cultures*, 215; Dovlo, "Godianism", 243.

²⁹ Nwala, *Igbo Philosophy*, 141-161; Godian Religion, "Godianism Values", erişim: 01. 12. 2018, <http://godianreligion.org/Journals.html>

rilmemesi inanç yönünden de dışlandıklarını göstermektedir. Hıristiyan misyonerleri aracılığıyla Nijerya'da kilise kuran ve yerli halkı da Hıristiyanlaştıran İngiltere, kendisine karşı yapılan protestoları bahane ederek ekonomik, etnik ve dini sebeplerle yerli halkı kurumlarından kolaylıkla aforoz edebilmiştir.

Esasında Nijeryalı yerliler, Afrika geleneksel inançlarına bağlı bir halktır. Yoksulluk ve açlık onların Hıristiyanlığa yönelmesine neden olmuştur. Onların Hıristiyan oluşları bir anlamda zorunluluktur. Hıristiyan olmak, fakir yerli halk için ekmek kapısı demektir. Bu çerçevede İgboların Hıristiyanlığı isteyerek benimsediği söylenemez. Kendi ülkelerinin ve inançlarının bilinçli olarak sömürülmesi onlar için bir süre katlanılır gibi görünse de daha sonra durum dayanılmaz bir noktaya gelir. Onlar yüzlerce yıl bağlı oldukları geleneksel inançlarının Hıristiyan misyonerlerce dışlanmasını kabullenemezler. İşçilerin öldürülmesi, onların cenazeleri için kiliselerde dini tören yapılmasına izin verilmemesi ve kiliseden dışlanma Nijeryalılarda milli ve dini bir refleks oluşturur. Böylece dini liderleri K.O.K Onyioha öncülüğünde Afrika geleneksel inançları ile Hıristiyanlığın yeni bir yorumundan oluşan Nijerya Ulusal Kilisesi hareketi doğar. Sonra adı Godianizm olan bu dini hareket, milli bir bilinçle Afrika'nın birçok yerinde yayılır. Taraftarlarının artması bu hareketin dünyaya açılmasını sağlar. Böylece Godianizm kendine özgü kurum ve kurallarıyla evrensel bir inanç sistemi olma iddiasında bulunur.

Godianizm; din kurucusu, kutsal kitabı, mabedi, öğretisi, ibadetleri, ritüelleri, festivalleri ve kendine özgü ahlaki değerleriyle Afrika kıtasında önemli sayıda taraftar bulan senkretik bir inanç hareketi haline gelir. Senkretik olmasının sebebi bu hareketin Hıristiyanlık, Afrika geleneksel inançları ve Hint dinlerinden etkilenecek yeni bir sentez oluşturmasıdır. Bu hareketin Hıristiyanlığın bir mezhebi olup olmadığı tartışması bile onun ne ölçüde diğer dinlerden etkilendiğinin göstergesidir. Godianizm açısından böyle bir yakıştırmanın olması normaldir. Çünkü bu hareket Batı sömürgeciliğine ve Batı'nın Hıristiyanlık anlayışına tepki olarak ortaya çıkmıştır. Yıllarca Hıristiyanlaştırılan Afrika İgbolarının bu yeni inancı oluştururken Hıristiyanlıktan etkilenmeleri doğaldır. Mabete anlayışı, mabette yapılan komünyon, evlilik, cenaze gibi törenler, kilise ve din adamları yapılanması Godianizm'in Hıristiyanlıktan devraldığı mirastır. Mesih karakterli olmaya vurgu ve hareketin kendini Afrika'nın yeni kurtarıcısı ve Mesih'i görmesi Hıristiyanlıktan etkilendiklerinin göstergesidir.

Godianizm'in ölüm sonrası hayat anlayışı, Hint dinlerinin tenasüh ve karma anlayışından etkilendiklerini gösterir. Bunun yanında Afrika geleneksel inançlarının öğretileri, pratikleri ve festivalleri bu harekete rengini veren diğer unsurlardır. Afrika'nın kendine özgü yerel motifleri bu inanç sistemi tarafından bazen olduğu gibi alınmış bazen de dönüştürülerek kendisine mal edilmiştir. Nijerya halkı İgboların yerel kültürel öğeleri genellikle Hıristiyanlık formuna sokularak yeni bir yorumla hayata geçirilmiştir. Kilisede yapılan ayinlerin içeriğine ve

biçimine bakıldığında bu sentez net olarak görülür. Dolayısıyla bir bütün olarak ele alındığında Godianizm'in farklı dinsel, kültürel ve ahlaki öğelerin mezcedildiği dini bir hareket veya inanç sistemi olduğu söylenebilir. Bu hareket senkretik olmasının yanında milli karakterlidir. Afrikalı kimliğiyle övünen Godian hareketi, sadece Afrika kıtasının değil dünyanın bütün siyahilerinin aynı çatı altında toplanmasını arzulamaktadır. Godianizm'e ait kurum ve kuruluşların dünyanın farklı yerlerinde diaspora hayatı yaşayan Afrikalıları yerli halkla buluşturma gayreti bu hareketin birleştirici ve evrensel olma yönündeki adımlarıdır.

KAYNAKÇA

- Adah Udum, Nkem Emeghara. *A Brief Survey of the Patterns of Picking and Mixing (Syncretism) in Nigerian Christianity*. Xlibris Publishing Cooperation, 2016.
- Adogame, Afe. "Nigeria". *Religions of the World*. Ed. J. Gordon Melton-Martin Bauman. 3: 950-952. Oxford: ABC Clio, 2002.
- Bowker, John. "Godianism". *Oxford Concise Dictionary of World Religions*. 65-84. Oxford: Oxford University Press, 2000.
- Clarke, Peter B. "African Religions: New Religious Movements". *Encyclopedia of Religion*. Ed. Lindsay Jones. 2. Edition. 242-243. New York: Thomson Gale Press, 2005.
- Clarke, Peter B. "Africa, South of Sahara". *New Religions In Global Perspective*. New York: Routledge Press, 2006.
- Dovlo, Elom. "Godianism". *Encyclopedia of New Religious Movements*. Ed. Peter b. Clarke, London: Routledge Press, 2006.
- Falola, Toyin. *The Power of African Cultures*. Rochester: University of Rochester Press, 2008.
- Godian Religion. "Commitment to Sprituality". Erişim: 03 Aralık 2018. <http://godianreligion.org/Journals.html>
- Godian Religion. "Godianism Values". Erişim: 02 Aralık 2018. <http://godianreligion.org/Journals.html>
- Godian Religion. "History of Godian Religion". Erişim: 01 Aralık 2018. <http://godianreligion.org/history.html>
- Haar, Gerrie ter. "World Religions and Community Religions Where Does Africa Fit in?". *Occasional Paper*. 8-12. Copenhagen: University of Copenhagen Centre of African Studies, 2000.
- İlogu, Edmund. "Christianity and İbo Traditional Religion". *International Review of Mission* 54/215 (1965):335-342.
- Kehinde, Ojetayo Gabriel. *Survival of African Traditional Religion in a Pluralistic Religious Nigerian Society*. Phd Thesis, Enugu State: Department of Religion and Cultural Studies, University of Nigeria, Nsukka, 2003.
- Lawson, Thomas. *The Continuum Dictionary of Religion*. Ed. Mitchell Pye. New York: The Macmillan Press, 1994.
- Mbefo, Luke Nnamdi. *The True African: Impulses for Self-Affirmation*. Onitsha: Spiritian Publications, 2001.
- Nwala, T. Uzodinma. *Igbo Philosophy*. Ikeja-Lagos: Lantern Books, 1985.

- Onunwa, Udobata. “The Godianism: From a Local Black Protest to a Quest for World Peace”. *Journal of Dharma: Dharmaram Journal of Religions and Philosophies* 14/1 (January-March, 1989): 48-61.
- Shorter, Aylward. “African Religions”, *A New Handbook of Living Religions*. Ed. John R. Hinnels. 562-580. London: Penguin Books, 1998.
- Turner, Harold W. “Africa”, *The Worlds Religions*. Ed. Stewart R Sutherland, Leslie Houlden, Peter Clarke, Friedhelm Hardy. 945-946. Boston: Routledge Press, 1988.
- Udoye. Edwin Anaegboka. *Resolving the Prevailing Conflicts between Christianity and African (Igbo) Traditional Religion through Inculturation*. Zürich: Lit Verlag, 2011.
- Vitte, Marleen de. “Neo-traditional Religions”. *The Willey-Blackwell Companion to African Religions*. Ed. Elias Kifon Bongmba. 173-183. Amsterdam: Blackwell Publishing, 2012.